

Symposium poświęcone indywidualnym formom życia konsekrowanego:
NAMASZCZENI DUCHEM ŚWIĘTYM
- Realizacja charyzmatu dziewictwa i wdowieństwa
w kontekście programu duszpasterskiego 2017/2018

Wrocław, 30 września 2017 r.

Dr Dorota Wawrowska OV, WT UMK, Toruń

**WYBRANE ASPEKTY CHARYZMATU DZIEWICTWA
KONSEKROWANEGO W ŚWIETLE PISM ŚW. AMBROŻEGO,
ŚW. HIERONIMA I ŚW. AUGUSTYNA**

W niniejszej konferencji zamierzam przedstawić *Wybrane aspekty charyzmatu dziewictwa konsekrowanego*¹. Uczynię to, odwołując się do pism św. Ambrożego, św. Hieronima i św. Augustyna. Pierwsza część konferencji będzie dotyczyła *Dziewictwa konsekrowanego jako daru*, druga – *Dziewictwa konsekrowanego w kontekście powszechności charyzmatów w Kościele*. Natomiast trzecia będzie związana z *Charyzmatem dziewictwa jako rzeczywistością paschalną*.

Definicja „charyzmatu”

Przedstawienie *Dziewictwa konsekrowanego jako charyzmatu* wymaga najpierw zrozumienia, czym jest *charyzmat*. W *Słowniku teologii biblijnej* podano, że pojęcie to pochodzi od greckiego słowa *charisma*, które zawiera w swej treści ten sam rdzeń co *charis* czyli *łaska*. Mówiąc o charyzmacie, należy więc myśleć przede wszystkim o *darze darmo danym*². Wincenty Granat przytoczył ogólną definicję charyzmatu i stwierdził, że wszystkie działania Ducha Bożego w wiernych oraz ich współpracę z Nim możemy nazwać *charyzmatami*³. W swoim dziele *Ku człowiekowi i Bogu w Chrystusie* przywołał on również definicję innego teologa, który wskazał na *charyzmat* jako konkretne powołanie darowane w dziele zbawienia. Urzeczywistnia się ono we wspólnocie, tworzy ją, trwale buduje i służy

DOROTA WAWROWSKA – dr teologii w zakresie teologii duchowości; w 2004 r. przyjęła konsekrację dziewic w diecezji toruńskiej. Autorka książki *Dziewictwo konsekrowane. Dawne powołanie na nowe czasy* (Wrocław 2015) oraz wielu artykułów z zakresu teologii duchowości.

¹ Charyzmat dziewictwa konsekrowanego został szerzej przedstawiony w czwartym rozdziale pracy doktorskiej Doroty Wawrowskiej dotyczącej charyzmatu dziewictwa konsekrowanego w interpretacji św. Ambrożego, św. Hieronima i św. Augustyna; por. D. Wawrowska, *Duchowy wymiar dziewictwa konsekrowanego w świetle pism św. Ambrożego, św. Hieronima i św. Augustyna*, Toruń 2014, s. 160–203 (Archiwum WT UMK w Toruniu, praca dokt.).

² Por. *Słownik teologii biblijnej* (STB), red. X. Léon-Dufour, Poznań 1994, s. 112.

³ Por. W. Granat, *Ku człowiekowi i Bogu w Chrystusie*, t. 2, Lublin 1974, s. 80.

współbliżniemu w miłości⁴. Na podstawie podanych definicji widać wyraźnie, że dziewictwo konsekrowane spełnia dokładnie proponowane wyżej wymagania:

1. *Jest konkretnym powołaniem.*
2. *Przeżywane tutaj na ziemi będzie kontynuowane w wieczności.*
3. *Stanowi dar ofiarowany jednostce dla dobra całego Kościoła.*

Określenie „charyzmatu” przez św. Pawła

Szczegółowych informacji o *charyzmatach* należy poszukiwać w Biblii, a zwłaszcza w listach św. Pawła. Wincenty Granat dostrzegł, że nauka Apostoła o *darach charyzmatycznych* jest obecna nie tylko w tych fragmentach jego listów, w których używał on terminu *charyzmat*. Korzystał on z różnych określeń. W Pierwszym Liście do Koryntian Apostoł pisał ogólnie o *darach duchowych* i twierdził: „Różne są dary łaski, lecz ten sam Duch; różne też są rodzaje posługiwania, ale jeden Pan; różne są wreszcie działania, lecz ten sam Bóg, sprawca wszystkiego we wszystkich” (*1Kor 12, 4–6*)⁵. Dalej św. Paweł stwierdził, że *charyzmat* jest *szczególnym objawieniem się Ducha dla wspólnego dobra* (*por. 1Kor 12, 7*), aby następnie wymienić różne przejawy Jego działania (*por. 1Kor 12, 8–10*) i stwierdzić, że Trzecia Osoba Boska udziela ich ludziom w wolności (*por. 1Kor 12, 11*)⁶.

1. ŚW. AMBROŻY, ŚW. HIERONIM I ŚW. AUGUSTYN O DZIEWICTWIE KONSEKROWANYM JAKO DARZE

Analizując wymienione wcześniej teksty biblijne oraz definicje wybitnych teologów, można spojrzeć na dziewictwo konsekrowane jako na jeden z *charyzmatów*, jakich Bóg udziela nie tylko dla dobra jednostki, ale dla całego Kościoła. Warto wskazać, że ten *dar* otrzymany od Pana Boga staje się punktem wyjścia do podjęcia powołania. Dopiero jako konsekwencja odkrycia jego wartości pojawia się możliwość podjęcia konsekracji jako ofiary. Tylko dziewica konsekrowana, która wcześniej doświadczyła ofiarnej miłości, jest w stanie odpowiedzieć na nią oddając swoje życie Panu Bogu i Jego Kościołowi.

Inicjatywa Pana Boga w konsekracji dziewic

Słowo konsekracja może błędnie sugerować, że jej sprawcą jest człowiek, który się poświęca. Rzeczywistość przedstawia się jednak zupełnie inaczej. Wydarzenie to wiąże się przede wszystkim z inicjatywą Pana Boga. W Trójcy Świętej tę funkcję przypisuje się

⁴ Por. tamże, s. 84.

⁵ Por. tamże, s. 81.

⁶ Por. Augustyn, *De Trinitate*, 5, 13, 14; por. R. Cantalamessa, *Czystego serca*, Warszawa 2003, s. 70.

Duchowi Świątemu, który jest nie tylko *Darem* dla dziewicy, ale również Tym, który jako pierwszy porusza ją i przynagla do podjęcia stanu dziewictwa konsekrowanego⁷.

Odpowiedź dziewicy konsekrowanej na dar powołania

To, co czyni dziewica w momencie konsekracji, jest świadomą i dobrowolną odpowiedzią na Boże wezwanie oraz przyjęciem namaszczenia pochodzącego od Ducha w postawie wierności⁸. Akt związany z poświęceniem własnego dziewictwa Panu Bogu jest bardzo ważny. Podkreśla wolność osoby, która nie pozostaje bierna wobec własnego powołania, ale się na nie otwiera i z nim współpracuje. Dzięki temu Pan Bóg może stopniowo uświęcać osobę powołaną i czynić ją uczestniczką swojej świętości⁹.

Dziewictwo konsekrowane jako „wybór charyzmatyczny”

Warto wspomnieć, że Jan Paweł II taką odpowiedź człowieka na *dar* powołania i przyjęcie Chrystusa jako wyłącznego Oblubieńca nazwał *wyborem charyzmatycznym*¹⁰. Chciał w ten sposób podkreślić ścisły związek łaski z odpowiedzią człowieka. Jednocześnie zamierzał wskazać na pierwszeństwo otrzymanego *daru* nad ludzkim działaniem, które pozostaje jego owocem¹¹.

Duchowe „dary” otrzymane w konsekracji i ich znaczenie

Św. Ambroży zalecał, aby dziewica od samego początku swego życia konsekrowanego była świadoma, czym obdarzył ją Duch Święty. Wskazał na duchowe dary, jakie otrzymała w konsekracji. Nazwał je symbolicznie *królestwem, złotem i pięknoscią*. Omawiając ich znaczenie, wzywał dziewicę, aby rozważała to, co dał jej Duch Święty. W tych darach ukazany jest bowiem potencjał, który może stać się jej udziałem. *Królestwo* oznacza godność dziewicy. *Złoto* wskazuje na wartość dziewictwa. Z kolei *piękno* dziewicy wiąże się z wierną miłością i czystością serca¹².

Odkrycie obdarowania jako warunek miłosnej odpowiedzi w konsekracji

Aby dziewica konsekrowana była gotowa do złożenia ofiary ze swojego życia, musi wcześniej rozpoznać własne obdarowanie. Konieczne do tego jest doświadczenie, że Ten, który ją umiłował, jako pierwszy poniósł ofiarę miłości. Pomocne w odkrywaniu tej

⁷ Por. *Pontyfikał rzymski. Wprowadzenie ogólne*, Katowice 2001, n. 2; por. P. Walkiewicz, *Konsekracja w świecie*, w: *Być znakiem Bożej miłości*, red. K. Wojtowicz, Kraków 2008, s. 18; por. K. Konecki, *Konsekracja dziewic w odnowie liturgicznej Soboru Watykańskiego II*, Włocławek 1997, s. 235; 249; por. tenże, *Charyzmat dziewictwa inicjatywą i darem Boga Ojca*, *ViaC*, 10(1999), s. 27; por. J. Miazek, *Odnowiony obrzęd konsekracji dziewic*, *CT*, 53(1983), n. 3, s. 74.

⁸ Por. tamże.

⁹ Por. P. Walkiewicz, *Konsekracja w świecie...*, s. 18; por. R. Cantalamessa, *Czystego serca...*, s. 63; por. T. Rusiecki, *Specyfika duchowości dziewictwa konsekrowanego i stanu wdowieństwa*, w: *Dziewice, wdowy i pustelnice*, red. K. Wójtowicz, Kraków 2007, s. 15; por. K. Konecki, *Konsekracja dziewic...*, s. 233

¹⁰ Por. Jan Paweł II, *Redemptoris donum*, 1984, n. 11.

¹¹ Por. K. Konecki, *Konsekracja dziewic...*, s. 233.

¹² Por. Ambroży, *De virginibus*, 1, 7, 37; por. J. Pałucki, *Św. Ambroży jako duszpasterz w świetle eskhortacji pastoralnych*, Lublin 1996, s. 46.

tajemniczy jest uznanie otrzymanego w powołaniu podobieństwa do Kościoła, za który Chrystus poniósł śmierć.

Wartość ofiary Chrystusa wobec dziewictwa chrześcijańskiego

Wartość ofiary Chrystusa wobec dziewictwa chrześcijańskiego dostrzegli już ojcowie Kościoła. Św. Ambroży, wskazując na dziewicę, która jest wolna od obowiązku uległości wobec męża, przypomniał słowa Apostoła Narodów: „Za [wielką] bowiem cenę zostaliście nabyci. Nie bądźcie więc niewolnikami ludzi!” (*IKor 7, 23*). Biskup Mediolanu, przywołując ten tekst, zamierzał wskazać na wartość dziewictwa i zachęcić do trwania w nim¹³.

Konieczność oczyszczenia dziewictwa przez poświęcenie i ofiarę

Św. Ambroży zwrócił uwagę na potrzebę oczyszczenia dziewictwa konsekrowanego, które na podobieństwo złota hartuje się w ogniu. Aby dziewica mogła prawdziwie podobać się Panu Bogu, konieczne jest jej poświęcenie i ofiara. Dopiero wtedy będzie ona prześliczną koroną w rękach Pana i królewskim diademem w dłoni swego Boga (*por. Iz 62, 3*). Przyjęty trud i cierpienie kształtują jej dziewictwo. Dzięki temu Pan Bóg może w niej kontynuować swoje dzieło stwórcze, brać w posiadanie niczym oblubieniec oblubienicę i radować się prawdziwym jej pięknem (*por. Iz 62, 5*)¹⁴.

Dziewictwo konsekrowane jako ofiara dla Kościoła

Zgodnie z charyzmatem dziewictwa konsekrowanego osoba, która przyjmuje dar powołania, ma również służyć Kościołowi. O znaczeniu tego zadania świadczy fakt, że uwzględniono je w pytaniach stawianych podczas obrzędu konsekracji. Biskup pyta wówczas dziewicę: „Czy chcesz aż do końca życia trwać w dziewictwie poświęconym Bogu i w służbie Bogu i Kościołowi?”¹⁵. W tych słowach został zaznaczony zarówno kultyczny jak i apostołski wymiar jej ofiary¹⁶. Ogólny kształt tych aspektów przedstawiono we *Wprowadzeniu ogólnym do Obrzędów konsekracji dziewic*. Autorzy tego dokumentu podają: „Dziewice chrześcijańskie, zgodnie ze swym stanem i otrzymanymi charyzmatami, powinny się oddawać pokucie i dziełom miłosierdzia, apostołstwu i gorliwej modlitwie”¹⁷.

Wymiar kultyczny ofiary dziewictwa

Wymiar kultyczny ofiary dziewictwa polega na tym, że osoba konsekrowana, łącząc swój głos z Chrystusem – Najwyższym Kapłanem oraz Kościołem, chwali bez przerwy Boga

¹³ Por. Ambroży, *De viduis*, 11, 69; por. Hieronim, *Epistula 49*, 14.

¹⁴ Por. Ambroży, *De virginibus*, 1, 7, 37; por. J. Pałucki, *Św. Ambroży...*, s. 46.

¹⁵ *Pontyfikał rzymski. Obrzędy konsekracji dziewic* (OCV), Katowice 2001, n. 17.

¹⁶ Por. K. Konecki, *Konsekracja dziewic...*, s. 268; por. J. Miazek, *Odnowiony obrzęd...*, s. 75.

¹⁷ *Pontyfikał rzymski. Wprowadzenie...*, n. 2; *Pontyfikał rzymski. Obrzęd konsekracji dziewic [fragment]*, w: *Życie konsekrowane w dokumentach Kościoła od Vaticanum II do Vita consecrata*, red. B. Hylla, Kraków 1998, s. 102; por. K. Konecki, *Konsekracja dziewic...*, s. 268; por. J. Miazek, *Odnowiony obrzęd...*, s. 75.

Ojca i wyprasza łaskę zbawienia dla wszystkich ludzi¹⁸. Biskup, wręczając jej brewiarz, mówi: „Przyjmij księgę modlitwy Kościoła, aby z twoich ust nieustannie płynęło uwielbienie Ojca Niebieskiego i prośby o zbawienie całego świata”¹⁹. Słowa te wyznaczają dziewicy zadanie, by całym swoim życiem wraz z Jezusem i na Jego podobieństwo oddawała chwałę Ojcu²⁰. Ma to czynić nieustannie „[...] przez świętość ciała i czystość duszy”²¹.

Wymiar apostołski ofiary dziewictwa według ojców Kościoła

Mówiąc o zadaniach dziewicy chrześcijańskiej wobec Kościoła, nie można zapomnieć o obowiązku nieustannego poszukiwania przez nią Chrystusa także w relacji do innych ludzi. Św. Ambroży zachęcał ją do większej wrażliwości na potrzeby bliźnich oraz do angażowania się w dzieła miłosierdzia²². Zgodnie z tymi wskazaniem ma ona zabiegać o zbawienie rodziców, braci, sióstr i krewnych²³. Św. Hieronim przypomniał, że powinna również pamiętać o potrzebujących oraz o osobach, z którymi łączy ją więzy duchowe²⁴.

Apostolstwo dziewicy konsekrowanej we współczesnym świecie

Również w naszych czasach dziewica konsekrowana jest zaproszona do posługi apostołskiej. Takie jej zadanie zostało wskazane w proponowanej homilii *Obrzędów konsekracji dziewic*. Biskup przypomniał w niej o potrzebie świadectwa realizowanego w porządku duchowym i doczesnym wobec Kościoła i bliźnich²⁵. Warto zaznaczyć, że na pierwszym miejscu wymieniono *świadectwo i obecność* dziewicy, a nie jej *działanie*. Taką hierarchię podkreślali już doktorowie Kościoła, dla których *dziewictwo wewnętrzne* związane z wiarą było warunkiem owocnego życia oraz źródłem skutecznego świadectwa²⁶.

Apostolstwo dziewicy w porządku doczesnym

Chociaż *świadectwo i obecność* stanowią pierwsze zadanie dziewic, to jednak w ciągu wieków przypisywano im rozmaite funkcje w Kościele. Także dzisiaj osoba powołana do tego stanu życia może realizować swoją posługę w wolności, rozpoznając własne zdolności. Przykładowe zadania, które może ona spełniać, wymienia biskup podczas konsekracji. Przede wszystkim wzywa on dziewicę do miłowania bliźnich, a zwłaszcza potrzebujących. Zachęca,

¹⁸ Por. *Pontyfikał rzymski. Wprowadzenie...*, n. 2; por. *Pontyfikał rzymski. Obrzęd konsekracji dziewic [fragment]...*, s. 102; por. J. Miazek, *Odnowiony obrzęd...*, s. 75; por. K. Konecki, *Konsekracja dziewic...*, s. 268.

¹⁹ OCV, n. 28; n. 68; por. J. Miazek, *Odnowiony obrzęd...*, s. 75; por. K. Konecki, *Konsekracja dziewic...*, s. 268.

²⁰ Por. J. Miazek, *Odnowiony obrzęd...*, s. 75.

²¹ OCV, n. 24.

²² Por. Ambroży, *De virginitate*, 12, 73; por. J. Pałucki, *Św. Ambroży...*, s. 48.

²³ Por. Ambroży, *De virginibus*, 2, 2, 16.

²⁴ Por. Hieronim, *Epistula 130*, 14.

²⁵ Por. OCV, n. 16.

²⁶ Por. J. Kudasiewicz, *Teologia i duchowość dziewictwa Maryi w świetle Pisma Świętego*, w: *In Christo Redemptore. Księga pamiątkowa ku czci Księdza Profesora Jerzego Misiurka*, red. J. M. Popławski, Lublin 2001, s. 158; por. Augustyn, *Sermo 215*; por. tenże, *Z „Kazań”*, w: *Ojcowie Kościoła łacińskiego. Teksty o Matce Bożej*, Niepokalanów 1991, s. 113–124.

aby w miarę możliwości wspierała ubogich, pielęgnowała chorych, pouczała nieumiejętnych, czuwała nad dziećmi, pomagała starcom, pocieszała wdowy i ludzi strapionych²⁷. O tych zadaniach dziewicy przypomniał również Jan Paweł II. Dostrzegł, że osoby poświęcone Panu Bogu przez dar konsekracji łączą się szczególną więzią z Kościołem lokalnym, któremu służą z poświęceniem, chociaż pozostają w świecie²⁸.

Wezwanie dziewicy konsekrowanej do większego ubóstwa i posłuszeństwa

Jan Paweł II w adhortacji *Vita consecrata* przypomniał: „Każdy człowiek odrodzony w Chrystusie jest [...] powołany, aby okazywać posłuszeństwo Bogu i Kościołowi oraz zachować rozsądny dystans wobec dóbr materialnych”²⁹. Wskazał, że jest to związane z powszechnym powołaniem do świętości³⁰. Takie zadanie stoi przede wszystkim przed dziewicą konsekrowaną, która nie składa specjalnego ślubu ubóstwa i posłuszeństwa. Jej zjednoczenie z Chrystusem i Kościołem zobowiązuje jednak do tego, by stawała się ona przykładem ewangelicznego oderwania od rzeczy materialnych oraz posłuszeństwa Panu Bogu i Kościołowi³¹.

Wezwanie dziewicy do dzielenia się również dobrami duchowymi

Dziewica konsekrowana jest również wezwana do dzielenia się swoimi dobrami duchowymi. Rezygnując ze szczęścia małżeńskiego i rodzinnego może ona całą swoją niepodzielną miłość skierować ku Panu Bogu. W ten sposób wyrzekając się wyłącznego związku z drugim człowiekiem, staje się ona matką i siostrą dla tych, którzy są powierzeni jej duchowej pieczy³². Trzeba podkreślić, że najważniejszym zadaniem dziewicy konsekrowanej jest miłowanie Jezusa Chrystusa, a dopiero w Nim kochanie innych. Można zatem powiedzieć, że jej doskonała miłość, jeśli chodzi o intensywność koncentruje na osobie Chrystusa, gdy zaś idzie o wymiar horyzontalny rozlewa się na wszystkich ludzi i na całe stworzenie³³.

²⁷ Por. OCV, n. 16.

²⁸ Por. Jan Paweł II, *Vita consecrata* (VC), 1996, n. 7.

²⁹ VC, n. 30.

³⁰ Por. Tamże, 30.

³¹ Por. S. Holland, *Dziewice konsekrowane w dzisiejszym Kościele*, „Informationes SCRIS” (Sacra Congregatio pro Religiosis et Institutis Saecularibus), 12(1999) n. 2, s. 7.

³² Por. B. Kuras, *O chrześcijańskiej czystości. Podstawy biblijne*, Kraków 2000, s. 36–37.

³³ Por. K. Konecki, *Konsekracja dziewic...*, s. 188; por. Jan Paweł II, *Mulieris dignitatem* (MD), 1988, n. 21.

2. ŚW. AMBROŻY, ŚW. HIERONIM I ŚW. AUGUSTYN O DZIEWICTWIE KONSEKROWANYM W KONTEKŚCIE POWSZECHNOŚCI CHARYZMATÓW W KOŚCIELE

Św. Paweł, mówiąc w Pierwszym Liście do Koryntian o charyzmatkach jako darach duchowych, wskazał, że Pan Bóg obdarza nimi każdego członka Mistycznego Ciała Chrystusa (*por. 1Kor 12, 6*)³⁴. Odwołując się do tej wypowiedzi Apostoła Narodów, można mówić o powszechności charyzmatów w Kościele.

Liczne dary pochodzące od Ducha Świętego

Tajemnicę obecności tych darów we Wspólnocie Wierzących przybliżył św. Augustyn. Ten ojciec Kościoła stwierdził, że Duch Święty jest dany wspólnie wszystkim członkom Chrystusowym. Dzieli się On jednak na mnóstwo darów przeznaczonych dla każdego. Poszczególni członkowie wspólnoty Kościoła nie posiadają ich wszystkich jednocześnie. Bywa tak, że ktoś z nich posiada jakieś dary, a drugi człowiek inne. Wszyscy natomiast wspólnie posiadają Dar – Ducha Świętego, z którego płyną inne dary właściwe dla każdego³⁵.

Św. Paweł o różnych darach charyzmatycznych

Św. Paweł w Pierwszym Liście do Koryntian wskazał na różnorodność darów charyzmatycznych. Stwierdził, że jednemu został dany taki dar, a drugiemu inny (*por. 1Kor 12, 4–11*). Autorzy *Słownika teologii biblijnej*, dokonując egzegezy biblijnej wskazanego tekstu, pierwszemu z tych darów przyporządkowali życie w dziewictwie i celibacie, natomiast drugiemu małżeństwo³⁶.

Ojcowie Kościoła o różnych powołaniach w Kościele

Ojcowie Kościoła, opierając się na nauczaniu św. Pawła, zaliczali do *darów Bożych*, czyli *charyzmatów*, wszystkie powołania, jakie otrzymują ludzie należący do Kościoła³⁷. Dostrzegli oni, że w ramach jednego Kościoła, składającego się z licznych członków, jest wiele różnorodnych darów, jakimi ludzie są obdarzani przez Pana Boga. Żonaci mężczyźni i zamężne kobiety cieszą się darem małżeństwa. Dobroć tego powołania jest dziełem Pana Boga i wypływa z natury człowieka jako istoty społecznej³⁸. Inne powołanie dotyczy wdów

³⁴ Por. W. Granat, *Ku człowiekowi...*, s. 81.

³⁵ Por. Augustyn, *De Trinitate*, 15, 19, 34.

³⁶ Por. STB, s. 114; 225.

³⁷ Por. Hieronim, *Epistula 49*, 4–5; por. A. Swoboda, *Aspekty teologiczne małżeństwa i dziewictwa w pismach św. Augustyna*, SSHT, t. 37, Poznań 2004, s. 141; por. Augustyn, *De bono coniugali*, 1, 1; por. Hieronim, *Epistula 49*, 5.

³⁸ Por. Augustyn, *De bono coniugali*, PL 40, 373–396; CSEL 41, 187–230; por. tenże, *O świętym dziewictwie*, w: *Pisma św. Augustyna o małżeństwie i dziewictwie*, Lublin 2003, s. 117–182; por. A. Swoboda, *Aspekty teologiczne...*, s. 141.

i wdowców, którzy po stracie małżonka nie pragną ponownie zawierać małżeństwa³⁹. Spotykamy też takich, którzy od młodości zachowują czystość lub ślubują dozgonne dziewictwo. Jest to godne pochwały nie tyle jako fakt czysto naturalny, ale dlatego, że zostaje ono wybierane ze względu na Pana Boga⁴⁰.

Miejsce dziewictwa konsekrowanego wśród innych powołań

Również dzisiaj mówi się o różnych darach i powołaniach w Kościele. W *Kodeksie Prawa Kanonicznego* wśród wiernych wyróżniono świętych szafarzy nazywanych duchownymi oraz ludzi świeckich⁴¹. Spośród jednych i drugich wywodzą się ci, którzy przez profesję rad ewangelicznych, śluby lub inne święte więzy, w sposób szczególny poświęcają się Panu Bogu i pomagają w zbawczej misji Kościoła. Ich stan, choć nie odnosi się do hierarchicznej struktury Kościoła, jednak należy do jego życia i świętości⁴². Obok wspólnotowych form wymieniono tam powołanie pustelnicze oraz stan dziewic⁴³. Natomiast Jan Paweł II zwrócił dodatkowo uwagę na fakt odrodzenia się w Kościele praktyki poświęcenia wdów oraz wdowców⁴⁴.

Tożsamość dziewicy konsekrowanej

W *Kodeksie Prawa Kanonicznego* wśród wielu różnych powołań wymieniono dziewictwo konsekrowane. W dokumencie tym stwierdzono, że kobiety podejmujące wspomniany stan życia „[...] wyrażając święty zamiar gruntowniejszego naśladowania Chrystusa – są Bogu poświęcone przez biskupa diecezjalnego według zatwierzonego obrzędu liturgicznego, zostają zaślubione mistycznie Chrystusowi, Synowi Bożemu, i przeznaczone na służbę Kościołowi”⁴⁵. Chrześcijańska dziewica, na mocy swojej konsekracji odróżnia się od wiernych świeckich, z którymi dzieli życie pośród świata. Nie podlega jednak konstytucjom i statutom, przez co różni się od wszystkich członków instytutów życia konsekrowanego czy stowarzyszeń życia apostołskiego. Jej powołanie jest także inne od podjęcia prywatnego ślubu czystości. Dziewica chrześcijańska wyraża swoje postanowienie publicznie i składa na ręce biskupa diecezjalnego, który przyjmuje je w imieniu Kościoła⁴⁶.

³⁹ Por. Augustyn, *De bono viduitatis*, PL 40, 429–450; CSEL 41, 305–343; por. tenże, *O świętym dziewictwie...*, s. 183–222; por. A. Swoboda, *Aspekty teologiczne...*, s. 141.

⁴⁰ Por. Augustyn, *De sancta virginitate*, PL 40, 397–428; CSEL 41, 235–302; por. tenże, *O świętym dziewictwie...*, s. 117–182; por. A. Swoboda, *Aspekty teologiczne...*, s. 141.

⁴¹ Por. *Kodeks prawa kanonicznego* (KPK), Poznań 1984, kan. 207 § 1.

⁴² Por. tamże, kan. 207 § 2.

⁴³ Por. tamże, kan. 603–604.

⁴⁴ Por. VC, n. 7.

⁴⁵ KPK, kan. 604 §1.

⁴⁶ Por. J. Gołębiowski, *Niektóre teologiczne podstawy dziewictwa konsekrowanego*, w: *Dziewice, wdowy i pustelnice*, red. K. Wójtowicz, Kraków 2007, s. 10.

Formy realizacji powołania do dziewictwa konsekrowanego

Swoje powołanie może dziewica realizować, wybierając życie samotne. Taka samotność ze względu na Pana Boga i na drugiego człowieka daje pogłębioną wrażliwość na cierpienia i problemy innych. Brak własnych zobowiązań rodzinnych pozwala zarezerwować więcej czasu dla bliźniego w formie konkretnej posługi, pomocy apostołskiej czy wsparcia modlitewnego. W tym wypadku samotność jest darem dla Kościoła i sakramentem obecności Boga⁴⁷. Autorzy *Kodeksu Prawa Kanonicznego* wspominają również o możliwości zrzeszania się dziewic w celu wierniejszej służby Kościołowi i wzajemnego wspierania się⁴⁸.

Różnica między dziewicami i wspólnotowymi formami życia konsekrowanego

Warto jeszcze przedstawić, na czym polega różnica między stanem dziewic i wspólnotowymi formami życia konsekrowanego. Zakonnice lub członkinie stowarzyszeń wskazują na Boga, ale również na określony charyzmat i sposób działania swojej wspólnoty. Nawet pojedyncza osoba realizująca takie powołanie zawsze reprezentuje element całości zgromadzenia. Inaczej jest w przypadku dziewicy konsekrowanej. Jako indywidualna osoba jest ona przedstawicielką Bożej rzeczywistości. Dodatkowo poprzez swoje powołanie wskazuje na kierunek miłości w relacji *ja – Ty*. W ten sposób reprezentuje ona i uobecnia już tutaj na ziemi stan życia, który będzie udziałem wszystkich zbawionych w niebie⁴⁹.

Dobrowolność dziewictwa konsekrowanego

Warto zaznaczyć, że od początku wybór chrześcijańskiego dziewictwa nie był związany z żadnym przymusem czy przykazaniem. Świadectwem tego są słowa św. Pawła z Pierwszego Listu do Koryntian (*por. 1Kor 7, 25*). We wskazanym fragmencie Apostoł Narodów stwierdził, że nie ma nakazu Pańskiego co do dziewic⁵⁰. Św. Hieronim, nawiązując do tego tekstu biblijnego, pisał o wielkiej odpowiedzialności i zmaganiach, jakie czekają osobę zachowującą trwale dziewictwo. Stwierdził, że właśnie z tego powodu św. Paweł, zachęcając do praktykowania tego stanu życia, nie nakazywał go, ale jedynie doradzał⁵¹.

Źródło trudności związanych z podejmowaniem dziewictwa konsekrowanego

Św. Hieronim jako źródło trudności związanych z podejmowaniem dziewictwa konsekrowanego wskazał konieczność przekroczenia naturalnego dążenia osoby ludzkiej do

⁴⁷ Por. M. Zawada, *Zaślubiny z samotnością. Znaczenie milczenia, samotności i ukrycia na drodze do Boga*, Kraków 1999, s. 201.

⁴⁸ Por. KPK, kan. 604 § 2.

⁴⁹ Por. S. Kościuk, *Indywidualne formy życia konsekrowanego w Polsce*, cz. 1, ViaC, 103(2007), n. 4, s. 46.

⁵⁰ Por. Ambroży, *De virginibus*, 1, 5, 23; por. Hieronim, *Adversus Helvidium*, 23; por. M. Wolniewicz, *Nauka o bezżeństwie i dziewictwie w Pierwszym Liście św. Pawła do Koryntian*, RBL, 11(1958), n. 1–6, s. 203–204; por. A. Nowicki, *Wartość celibatu w nauce św. Pawła*, TiCz, 12(2008), s. 207.

⁵¹ Por. Hieronim, *Epistula 130*, 10; por. tenże, *Epistula 22*, 21; por. M. Wolniewicz, *Nauka o bezżeństwie...*, s. 191–192.

zawarcia małżeństwa i założenia rodziny. Stwierdził, że gdyby taki stan życia był nakazany, to mogłoby się wydawać, że małżeństwo ustanowione przez Pana Boga zostało zniesione⁵².

Wartość dziewictwa konsekrowanego jako ofiary

Św. Paweł nie ograniczył się do wskazania trudności związanych z omawianym stanem życia. Patrząc realnie na to powołanie, gorąco zachęcał do jego podejmowania. Czynił to nie tylko jako osoba prywatna, ale odwołując się do własnego autorytetu apostołskiego, wypowiadał się w imieniu Wspólnoty Wierzących⁵³. Ojcowie Kościoła, kontynuując to nauczanie, dostrzegli wielką wartość dziewictwa chrześcijańskiego. Uznawali je za cnotę, gdyż rozumeli, że taki sposób życia wiąże się z dobrowolnie przyjętą ofiarą⁵⁴. Mówiąc o tym powołaniu, przypominali, że wymaga ono właściwie rozumianej samotności, która nie służy własnej wygodzie i egoizmowi. Słusznym motywem przyjęcia jej może być jedynie myślenie o dobru innych ludzi⁵⁵.

Wartość dziewictwa związana z jego dobrowolnością

Św. Ambroży, pomimo swojej zdecydowanej fascynacji dziewictwem, wyraźnie deklarował, że nie może być ono nikomu nakazywane ani zakazywane, lecz musi być wynikiem wolnego wyboru. Zachęcał jednak chrześcijańskich rodziców do wychowywania swych dzieci w duchu szacunku dla powściągliwości płciowej i czystości⁵⁶. Także św. Hieronim uzasadniał, że brak rozkazań Pańskich dotyczących dziewic ubogaca ten dar. Twierdził, że to, co nie jest wymuszone, lecz czynione w wolności, ma większą wartość⁵⁷.

Wartość dziewictwa konsekrowanego na tle innych powołań w Kościele

Ojcowie Kościoła zajmowali się również zagadnieniem *Wartości dziewictwa konsekrowanego na tle innych powołań w Kościele*. Swoje dzieła wzbogacali licznymi obrazami, poprzez które wyrażali wartość poszczególnych stanów życia oraz wskazywali na zachodzące między nimi różnice.

Poglądy św. Ambrożego wobec manichejczyków

Trzeba podkreślić, że św. Ambroży wychwalając chrześcijańskie dziewictwo, nie podzielał skrajnych poglądów manichejczyków, którzy potępiali małżeństwo i przekazywanie życia. Wykazując ich błędy, potwierdził, że każdy, kto tak naucza, jednocześnie oświadcza, że sam nie powinien się narodzić⁵⁸.

⁵² Por. Hieronim, *Epistula* 22, 21.

⁵³ Por. Ambroży, *De virginibus*, 1, 5, 23; por. Hieronim, *Adversus Helvidium*, 23; por. M. Wolniewicz, *Nauka o bezżeństwie...*, s. 203–204; por. A. Nowicki, *Wartość celibatu...*, s. 207.

⁵⁴ Por. W. Kania, *Wstęp*, w: *Ojcowie Kościoła łacińscy. Teksty o Matce Bożej*, Niepokalanów 1991, s. 9; por. K. Obrycki, *Wstęp*, w: Św. Ambroży, *O dziewicach*, w: PSP, t. 35, Warszawa 1986, s. 176; por. Hieronim, *Epistula* 22, 21.

⁵⁵ Por. W. Kania, *Wstęp...*, s. 9.

⁵⁶ Por. J. Pałucki, *Św. Ambroży...*, s. 45.

⁵⁷ Por. Hieronim, *Epistula* 22, 21.

⁵⁸ Por. Ambroży, *De virginibus*, 1, 7, 34; por. K. Obrycki, *Wstęp...*, s. 190, przypis 71–72;

Zalety dziewictwa w stosunku do małżeństwa wskazane przez św. Ambrożego

Biskup Mediolanu, wspominając możliwość uświęcania się także poprzez małżeństwo, wskazywał wyjątkową drogę dziewictwa, na którą Pan Bóg zaprasza tylko niektórych⁵⁹. Stwierdził, że jest to powołanie bardziej godne pożądania. Swoją pogląd potwierdził, wspominając fragment z Księgi Mądrości: „Lepsza bezdzietność [połączona] z cnotą, nieśmiertelna jest bowiem jej pamięć, bo ma uznanie i u Boga, i u ludzi [...]” (*Mdr 4, 1*)⁶⁰. Św. Ambroży zaznaczył, że kobiety zamężne, które chętnie chępią się wdziękiem swego oblubieńca, z konieczności muszą uznać pierwszeństwo tych, które mogą powiedzieć o swoim Oblubieńcu – Jezusie Chrystusie: „Tyś najpiękniejszy z synów ludzkich, wdzięk rozlał się na twoich wargach” (*Ps 45, 3*)⁶¹.

Św. Hieronim o służebnej roli małżeństwa wobec dziewictwa

Chociaż św. Hieronim w swoich dziełach wywyższał dziewictwo, nie pogardzał jednak świętym małżeństwem. Uznawał służebną rolę tego stanu życia w kształtowaniu się chrześcijańskiego dziewictwa⁶². Przyznawał, że zasługuje ono na pochwałę ze względu na to, co się z niego rodzi⁶³. Dzięki męce i śmierci Chrystusa małżeństwo może przynosić na świat wspaniałe owoce. Ojciec Kościoła określił je jako *róże dziewictwa* i *lilie czystości*⁶⁴. Zwracając się do Demetriady, zachęcał ją do wdzięczności za tych, którzy ją przygotowali do dziewiczego życia. Przypomniał, by nie uważała za swoją wyłączną własność tego, co posiada. Twierdził, że chwała należy się również tym, którzy przekazali jej swoją skromność⁶⁵.

Związek między stanem dziewictwa i małżeństwa u św. Augustyna

Również św. Augustyn, zgodnie z duchem swojej epoki, rozumiał wyższość dziewictwa nad małżeństwem⁶⁶. W swoich dziełach starał się jednak przedstawić ścisły związek między obu powołaniami. Nieprzypadkowo więc jego traktat *O świętym dziewictwie* powstał zaraz po napisaniu przez niego dzieła poświęconego małżeństwu⁶⁷. Ojciec Kościoła dowodził, że wyższość dziewictwa w niczym nie umniejsza stanu małżeńskiego⁶⁸, zachowując właściwe proporcje między obu stanami życia. Najpierw wymienił trzy dobra

por. Ambroży, *De viduis*, 90.

⁵⁹ Por. tenże, *De virginibus*, 1, 7, 35.

⁶⁰ Por. tamże; por. K. Obrycki, *Wstęp...*, s. 190, przypis 75.

⁶¹ Por. Ambroży, *De virginibus*, 1, 7, 36; por. K. Obrycki, *Wstęp...*, s. 190, przypis 76; por. s. 190, przypis 78–79.

⁶² Por. Hieronim, *Adversus Helvidium*, 21.

⁶³ Por. tenże, *Epistula* 22, 20.

⁶⁴ Por. tenże, *Epistula* 130, 8.

⁶⁵ Por. tamże, 12.

⁶⁶ Por. Eckmann A., *Wprowadzenie. Św. Augustyn o małżeństwie i dziewictwie*, w: *Pisma św. Augustyna o małżeństwie i dziewictwie*, Lublin 2003, s. 14.

⁶⁷ Por. Augustyn, *De sancta virginitate*, PL 40, 397–428; CSEL 41, 235–302; por. tenże, *De bono coniugali*, PL 40, 373–396; CSEL 41, 187–23; por. A. Eckmann, *Wprowadzenie...*, s. 10.

⁶⁸ Por. Augustyn, *De sancta virginitate*, 17, 17; 18, 18; por. A. Eckmann, *Wprowadzenie...*, s. 14.

małżeństwa: potomstwo, wierność, sakrament⁶⁹. Później natomiast na ich tle wskazał inny motyw uzasadniający podjęcie dziewictwa, jakim jest pokora i związana z nią miłość⁷⁰.

Św. Augustyn o wartości wszystkich stanów życia w Kościele

Aby wskazać na wartość wszystkich stanów w Kościele, św. Augustyn porównał Go do *ogrodu Pana*. Wyjaśniając zaproponowany przez siebie obraz, przyporządkował symbolom poszczególnych kwiatów osoby realizujące różne powołania. Czyniąc to, porównał róże do męczenników, lilie do dziewic, bluszcze do małżonków, a fiołki do wdów. Jednocześnie, nie umniejszając żadnemu z tych stanów życia, stwierdził, że Chrystus cierpiał za wszystkich⁷¹.

Współczesna ocena tradycyjnego spojrzenia na dziewictwo i małżeństwo

Przedstawiając stanowisko św. Pawła oraz starożytnych ojców dotyczące relacji między dziewictwem i małżeństwem, nie można zapomnieć o współczesnej nauce Kościoła na ten temat. Pamiętając, że Tradycja chrześcijańska głosiła obiektywną wyższość dziewictwa, trzeba wyraźnie podkreślić, w jakim znaczeniu to czyniła. W naszych czasach rozumiemy, że nie można mówić o wyższości dziewictwa w znaczeniu moralnym. O wartości każdego ze stanów życia decyduje stopień miłości. Nie należy jej również rozumieć w znaczeniu ontycznym, ponieważ każdy z obu stanów jest doskonały dla tego, kto jest do niego powołany. Trzeba wyraźnie powiedzieć, że wyższość dziewictwa w stosunku do małżeństwa może być ujmowana wyłącznie w wymiarze eschatycznym. W perspektywie wieczności dziewictwo jest bardziej zaawansowane i zbliżone do stanu ostatecznego, ku któremu wszyscy zmierzamy⁷².

⁶⁹ Por. Augustyn, *De bono coniugali*, PL 40, 373–396; por. A. Eckmann, *Wprowadzenie...*, s. 21.

⁷⁰ Por. Augustyn, *De sancta virginitate*, PL 40, 397–428; CSEL 41, 235–302.

⁷¹ Por. Augustyn, *Sermo 304*, 1–4; por. tenże, *Kazanie 304*, 1–4, w: LG, t. 4, Poznań 1988, s. 1038.

⁷² Por. *Słownik małżeństwa i rodziny*, red. E. Ozorowski, Warszawa–Łomianki 1999, s. 120; por. R. Cantalamessa, *Czystego serca...*, s. 19.

3. ŚW. AMBROŻY, ŚW. HIERONIM I ŚW. AUGUSTYN O CHARYZMACIE DZIEWICTWA KONSEKROWANEGO JAKO RZECZYWISTOŚCI PASCHALNEJ

Prezentacja zagadnienia *Charyzmatu dziewictwa konsekrowanego jako rzeczywistości paschalnej* wymaga najpierw wyjaśnienia zawartego w nim pojęcia dotyczącego *Paschy*. Konieczne jest również ukazanie specyficznego związku misterium paschalnego z omawianym stanem życia.

Związek dziewictwa konsekrowanego z misterium paschalnym Chrystusa

W *Słowniku teologii biblijnej* można przeczytać, że słowo *Pascha* oznacza nie tylko tajemnicę śmierci i zmartwychwstania Chrystusa albo obrzęd eucharystyczny, lecz także ucztę niebieską, na którą wszyscy spieszymy⁷³. Przedstawiona definicja wskazuje wzniosły cel, do którego dochodzi się przez krzyż i umartwienie. Stan dziewictwa konsekrowanego jest przykładem życiowej drogi, która zakłada udział w misterium paschalnym Chrystusa.

Trudności we właściwym rozumieniu wartości dziewictwa

Dziewica świadomie podejmująca swoje powołanie godzi się na czekające ją zmagania. Pójście za Jezusem i naśladowanie Go wymaga bowiem ukrzyżowania własnego ciała z jego namiętnościami, pożądaniami i pragnieniami. Musi ona dodatkowo zmagać się z potężnym sprzymierzeńcem własnego ciała, jakim jest świat, który na różne sposoby próbuje uzasadniać cielesne potrzeby człowieka⁷⁴. Wielu autorów dostrzegło, że zachowywanie dziewictwa dla królestwa niebieskiego jest często niezrozumiałe dla innych ludzi. Źródłem tych trudności jest związek takiego życia z faktem męki, śmierci i zmartwychwstania Chrystusa⁷⁵. Aby zrozumieć, na czym polega to powołanie, trzeba wejść w misterium paschalne. Tylko człowiek, który ma naznaczone tą tajemnicą serce, oczy, słuch i dotyk może je przyjąć we właściwy sposób⁷⁶.

Potrzeba umocnienia dziewicy miłością wobec czekających ją trudności

Paschalny charakter dziewictwa konsekrowanego sprawia, że na drodze realizacji tego powołania staje wiele trudności. Wiążą się one nie tylko ze słabościami osoby, która je podejmuje, ale również ze środowiskiem, w jakim ona żyje. Biskup Mediolanu przewidując

⁷³ Por. STB, s. 651.

⁷⁴ Por. R. Cantalamessa, *Czystego serca...*, s. 49–50.

⁷⁵ Por. A. Cencini, *Dziewictwo i celibat dzisiaj. W kierunku seksualności paschalnej*, Kraków 2005, s. 35–36; por. B. Kuras, *O chrześcijańskiej czystości...*, s. 9–10; por. M. Zawada, *Zaślubiny z samotnością...*, s. 165–166; por. J. R. Bar, H. Brygołówna, *Drogą rad ewangelicznych. Wprowadzenie do życia zakonnego*, Warszawa 1978, s. 302; por. K. Konecki, *Konsekracja dziewic...*, s. 233–234.

⁷⁶ Por. J. Stabińska, *Oblicza kontemplacji*, Kraków 1990, s. 132.

liczne problemy z tym związane, wymagał, aby jedynym motywem podejmowania tego stanu życia była szczerza miłość⁷⁷.

Udział dziewicy w śmierci i zmartwychwstaniu Chrystusa

Realizacja omawianego powołania jest nie tylko trudna, ale zakłada szczególnie udział w męce i śmierci Chrystusa. Zadaniem dziewicy konsekrowanej jest podążanie za Jezusem i naśladowanie Go, aby później poprzez zjednoczenie z Nim w miłości dostąpić również udziału w Jego chwale. Trzeba jednak zauważyć, że droga do zmartwychwstania, podobnie jak to było w przypadku Jezusa, prowadzi przez cierpienie i krzyż. Także konsekracja dziewicy wiąże się ze *straceniem życia*, tylko że dokonuje się to w sposób duchowy⁷⁸.

Obecność dziewic wśród osób podążających za Barankiem Bożym

W drodze człowieka na krzyż zawsze przewodzi Jezus – Baranek z Apokalipsy. Chociaż jest On naznaczony znamieniem swojej ofiary, jednak nadal żyje i przyciąga ku sobie swoich świadków (*por. Ap 5, 6–12; Ap 12, 11*)⁷⁹. W gronie osób podążających za Barankiem są święci różnych stanów⁸⁰. Wśród nich ważne miejsce zajmuje chrześcijańska dziewica. Według Apokalipsy św. Jana jest ona zaproszona do tego, by towarzyszyć Barankowi, dokądkolwiek pójdzie (*por. Ap 14, 4b*). Słowa te należy jednak rozumieć w dwojakim sensie. W pierwszym rzędzie odnoszą się one do szczególnego udziału osoby konsekrowanej w cierpieniach Chrystusa. Natomiast dopiero później można mówić o jej uczestnictwie także w Jego chwale.

Zaproszenie dziewicy do szczególnego udziału w ofierze Baranka

Już samo nawiązanie do określenia Jezusa jako *Baranka Bożego* przywołuje wydarzenie Jego męki i śmierci oraz wiąże się z całopalną ofiarą. Chrześcijańska dziewica przeżywa na ziemi wiele radosnych chwil *Nazaretu* i *Taboru*. Musi jednak pamiętać, że *podążając za Barankiem*, prędzej czy później, napotka na swojej życiowej drodze krzyż⁸¹. Przypominał o tym Jan Paweł II w przemówieniu do dziewic konsekrowanych. Stwierdził: „Podążanie za Barankiem w niebie (*por. Ap 14, 6*) zaczyna się na ziemi od pójścia wąską ścieżką (*por. Mt 7, 14*)”⁸².

Rezygnacja z małżeństwa i rodziny w życiu dziewicy konsekrowanej

Pierwszą trudnością, z jaką musi się zmagać dziewica konsekrowana, jest rezygnacja z naturalnego prawa do życia w małżeństwie i rodzinie. Dlatego radykalne podjęcie Chrystusowego wezwania do naśladowania Go w doskonałej czystości, stanowi prawdziwą

⁷⁷ Por. J. Pałucki, *Św. Ambroży...*, s. 46.

⁷⁸ Por. Jan Paweł II, *Ad omnes personas consecratas*, 1988, n. 3.

⁷⁹ Por. STB, s. 651.

⁸⁰ Por. Augustyn, *De sancta virginitate*, 21, 21; por. tamże, 51, 52; por. A. Swoboda, *Nauka o świętym dziewictwie w pismach św. Augustyna*, w: PST, 20(2006), s. 114.

⁸¹ Por. J. Stabińska, *Oblicza kontemplacji...*, s. 146.

⁸² Jan Paweł II, *Przemówienie Ojca Świętego do dziewic konsekrowanych*, 1995, n. 4.

ofiarę duchową⁸³. Św. Augustyn, podziwiając kobietę, która podjęła takie powołanie, mówił również o jej cierpieniu. Twierdził, że zanim zdecydowała się oddać swoje życie Panu Bogu, to najpierw musiała wyrzec się wyłącznego związku z mężczyzną⁸⁴.

Samotność w życiu dziewicy konsekrowanej

Dziewica konsekrowana, podobnie jak każda inna osoba, która poświęciła swoją czystość Panu Bogu, musi się zmagać z samotnością. W naturze człowieka jest bycie z innymi i dla innych, dlatego przyjęcie takiego krzyża jest pewnego rodzaju wyrzeczeniem i przekroczeniem siebie. Z drugiej strony trzeba pamiętać, że jedynym religijnym uzasadnieniem wyboru samotności jest przyjęcie jej ze względu na miłość⁸⁵. Chcąc wejść w wyłączną relację z Chrystusem, dziewica wyzwala się ze wszystkiego i w sposób radykalny podejmuje Jego wezwanie: „[...] idź, sprzedaj co posiadasz [...]” (*Mt 19, 21*). W jej przypadku to zaproszenie dotyczy przede wszystkim ubóstwa relacji i polega na zaniechaniu wyłącznego związku z drugim człowiekiem⁸⁶.

Związek dziewictwa z męczeństwem

Rezygnacja z naturalnego prawa do życia w małżeństwie i rodzinie oraz zgoda na samotność przygotowują dziewicę konsekrowaną do zapierania się siebie oraz brania codziennie Chrystusowego krzyża (*por. Mt 16, 24*)⁸⁷. Jej droga do chwały, podobnie jak ta, którą kroczył Jezus, prowadzi przez krzyż i uniżenie. Mimo pozorów beztroski takie powołanie wiąże się z wieloma wyrzeczeniami oraz cierpieniami. Rozumiał to św. Ambroży, który porównywał ofiarę dziewicy do tej, jakiej doświadczają męczennicy. Chwalił dziewictwo również z tego powodu, że poprzez liczne wyrzeczenia dobrze przygotowuje ono do męczeństwa⁸⁸.

Dziewictwo konsekrowane jako zadatek rzeczywistości przyszłej

W homilii *Obrzędów konsekracji* wymieniono znaki udziału chrześcijańskiej dziewicy w przyszłym życiu. Obok zaprezentowanego wcześniej zadania *kroczenia za Barankiem* wskazano tam przywilej *śpiewania pieśni nowej* przez dziewicę oraz jej *udział w radości paschalnej*⁸⁹. Biskup, zwracając się do kandydatki podczas jej konsekracji, zapowiedział: „Chrystus, Syn Dziewicy i Oblubieniec dziewic, już teraz na ziemi będzie twoją radością,

⁸³ Por. K. Konecki, *Konsekracja dziewic...*, s. 268; OCV, n. 124.

⁸⁴ Por. Augustyn, *De sancta virginitate*, 18, 18.

⁸⁵ Por. M. Zawada, *Zaślubiny z samotnością...*, s. 143–144; por. A. Rogulska, *Wartość czystości seksualnej. Analiza etyczno-pedagogiczna*, Tychy 2007, s. 124.

⁸⁶ Por. M. Zawada, *Zaślubiny z samotnością...*, s. 200.

⁸⁷ Por. K. Konecki, *Konsekracja dziewic...*, s. 268; OCV, n. 124.

⁸⁸ Por. Ambroży, *De virginibus*, 1, 3, 10; W. Danielski, *Dziewica – 2. Kult*, w: EK, t. 4, Lublin 1983, kol. 605.

⁸⁹ Por. OCV, n. 16.

a kiedyś będzie twoją nagrodą, gdy wprowadzi cię do niebieskiego wesela i do swojego królestwa, w którym śpiewając pieśń nową będziesz chodziła za Bożym Barankiem”⁹⁰.

„Śpiewanie pieśni nowej” przez dziewicę

Zadanie *śpiewania pieśni nowej* posiada głębokie symboliczne znaczenie, które wyjaśniali w swoich pismach ojcowie Kościoła. Źródło tego określenia, znajduje się w Apokalipsie św. Jana. Został tam przedstawiony *Orszak Baranka* (por. *Ap 14, 1–5*) wraz ze *stu czterdziestoma czterema tysiącami* tych, którzy zostali nabyci, stali się nienaganni, wierni oraz odrzucili idolatrię i zaślubili Baranka⁹¹. W tej wizji, wśród zbawionych, wyróżniają się dziewice śpiewające *pieśń nową, której nikt inny nie może się nauczyć* (por. *Ap 14, 3*)⁹². Jest to, [...] *pieśń wyłączności umiłowania Boga i Baranka*”⁹³. Do wskazanego fragmentu biblijnego nawiązał św. Hieronim. Stwierdził, że *dziewice śpiewając pieśń nową*, reprezentują wszystkich zbawionych jako pierwociny ofiary Chrystusa⁹⁴. Do motywu z Apokalipsy odwołał się również św. Augustyn. W wielu pismach dostrzegł on analogię między *pieśnią nową*, a *nowym przykazaniem i nową miłością*⁹⁵. Chociaż pójście za Chrystusem jest powołaniem wszystkich wierzących⁹⁶, to jednak do praktykowania nowego przykazania miłości w szczególny sposób zachęcał dziewice konsekrowane. W traktacie *O świętym dziewictwie* wzywał je, aby na zaślubiny Baranka zaniósły pieśń nową, którą będą śpiewały przy wtórze cytr. Nie taką, jak cała ziemia, ale taką, której nikt prócz nich nie może wyśpiewać⁹⁷.

Maryja wzorem prawdziwej radości

Kolejnym znakiem udziału dziewicy konsekrowanej w przyszłym życiu jest doświadczana przez nią *radość paschalna*. Aby zrozumieć, na czym ta rzeczywistość polega, trzeba najpierw odwołać się do przykładu Maryi, którą w szczególny sposób cechowała radość wypływająca z wiary. Jej przeżycia były widoczne również na zewnątrz. Dostrzegła je na przykład św. Elżbieta, która podczas nawiedzenia wyraziła to słowami: „Błogosławiona [jest], która uwierzyła, że spełnią się słowa powiedziane Jej od Pana” (*Łk 1, 45*). Doktor Dziewictwa stwierdził, że każdy człowiek może mieć udział w podobnej radości poprzez słuchanie słowa Bożego i wiarę⁹⁸.

⁹⁰ Tamże.

⁹¹ Por. *Biblia Jerozolimska*, red. A. Cholewiński, Z. Kiernikowski, Poznań 2006, s. 1757, przypis *Ap 14, 4*.

⁹² Por. J. Stabińska, *Oblicza kontemplacji...*, s. 138.

⁹³ Tamże, s. 138.

⁹⁴ Por. Hieronim, *Epistula 49, 10*.

⁹⁵ Por. Augustyn, *In Johannis Evangelium*, 65, 1–3; por. tenże, *Sermo 34, 1–3. 5–6*; por. tenże, *Sermo 336, 1. 6*.

⁹⁶ Por. tenże, *Sermo 96, 1. 4. 9*.

⁹⁷ Por. tenże, *De sancta virginitate, 27, 27*.

⁹⁸ Por. Ambroży, *Expositio Evangelii secundum Lucam, 2, 26*.

Szczególny udział dziewicy w powszechnym powołaniu do radości

Wezwanie św. Pawła: „Radujcie się zawsze w Panu [...]” (*Flp 4, 4a*), zostało skierowane do wszystkich chrześcijan⁹⁹. Ojcowie Kościoła w szczególny sposób wiązali je jednak ze stanem dziewictwa konsekrowanego. Do jej okazywania zachęcał chrześcijańską dziewicę św. Ambroży. Wskazywał, że jest ona zdolna do głębokiej radości dzięki podobieństwu do Maryi, polegającym na zachowywaniu czystości i nietkniętej wstydlivosti¹⁰⁰.

Źródło paschalnej radości dziewicy konsekrowanej

Biskup Mediolanu wymagał od dziewicy prawdziwej radości. Takiej postawie przeciwstawił powierzchowną wesołość. Akceptował natomiast okazywanie wewnętrznej radości, owocu dobrze spełnionych dzieł oraz życia w stanie łaski uświęcającej¹⁰¹. Również współcześni autorzy wskazali na potrzebę przeżywania przez dziewicę głębokiej radości, którą określali jako *paschalną*. Przypominali, że wypływa ona ze szczególnej bliskości życia z Bogiem oraz ścisłego zjednoczenia z Chrystusem zmartwychwstałym i uwielbionym¹⁰². W warunkach ziemskich ta radość nie jest jeszcze pełna i często bywa zakłócona przez różnorodne doświadczenia (*por. 1P 1, 6*). Jej pełnia nastąpi w wieczności, kiedy dziewica osiągnie cel swojej wiary, jakim jest zbawienie duszy (*por. 1P 1, 9*)¹⁰³.

Źródło prawdziwego piękna dziewicy konsekrowanej

Także piękno dziewicy konsekrowanej wypływa z jej wnętrza. Św. Hieronim wskazał, że wiąże się ono z czystością serca, która daje możliwość przeżywania własnej konsekracji jako błogosławieństwa¹⁰⁴. Św. Ambroży, opisując prawdziwe piękno dziewicy chrześcijańskiej, dostrzegał je przede wszystkim w walorach duchowych. Podczas konsekracji Ambrozji zachęcał, aby jej duchowy *warkocz świętego dziewictwa* był ozdobiony skromnością, wstrzeźliwością i czystością. Jako biskup prosił Pana o przyodzianie Jego oblubienicy nieskazitelny szatami, aby współpracując z łaską Bożą, mogła przez całe życie zachować ich biały kolor rozświetlony pobożnością, wiarą i powagą¹⁰⁵. Również współcześni autorzy podkreślają, że czystość serca dziewicy objawia się na zewnątrz. Warto zaznaczyć, że dokonuje się to nie przez wygląd zewnętrzny czy kolor stroju. Nie jest także konsekwencją jakiegoś wydarzenia albo wyrazem naturalnego charakteru. Tym, co przemawia najbardziej,

⁹⁹ Por. Augustyn, *Sermo 171*, 1–3. 5.

¹⁰⁰ Por. Ambroży, *Expositio Evangelii secundum Lucam*, 2, 26.

¹⁰¹ Por. Ambroży, *Exhortatio virginitatis*, 11, 75; por. J. Pałucki, *Św. Ambroży...*, s. 50–51.

¹⁰² Por. OCV, n. 16; por. K. Konecki, *Konsekracja dziewic...*, s. 260; por. R. Cantalamessa, *Czystego serca...*, s. 67.

¹⁰³ Por. K. Konecki, *Konsekracja dziewic...*, s. 260–261.

¹⁰⁴ Hieronim, *Epistula 130*, 19.

¹⁰⁵ Por. Ambroży, *De institutione virginis*, 109–110.

jest światło bijące z oczu oraz czystość wypowiedzianych słów. Świadczą one o tym, że osoba czuje się opanowana przez wielką miłość i jest z tego powodu szczęśliwa¹⁰⁶.

Dziewictwo konsekrowane jako zapowiedź rzeczywistości przyszłej

Paschalna radość i duchowe piękno dziewicy konsekrowanej stanowią dla Kościoła i świata zapowiedź rzeczywistości przyszłej. Wskazują na wieczne piękno i nieprzemijającą radość, które kiedyś staną się udziałem wszystkich zbawionych. Szczególną wartością tego powołania w stosunku do małżeństwa jest możliwość kontynuowania go w wieczności. Jest to stan życia proroczo zapowiadający życie w niebie, w którym ludzie nie będą się żenić ani za mąż wychodzić, lecz będą jak aniołowie Boży w niebie (*por. Mt 22, 30; Mk 12, 25; Łk 20, 34nn*)¹⁰⁷. Tę prawdę dostrzegli już ojcowie Kościoła. Wyraził ją na przykład św. Ambroży, który zwracając się do dziewic konsekrowanych, zaznaczył: „Co nam obiecano, wy już macie, czego my się spodziewamy, wy z tego korzystacie”¹⁰⁸.

Znaczenie dziewictwa konsekrowanego wobec rzeczywistości eschatycznej

Dziewictwo konsekrowane wyraża pewnego rodzaju zniecierpliwienie ziemskim czasem oraz chęć wyprzedzenia go i świadczenia o znamionach oczekiwanego życia wiecznego. Chociaż dziewica uczestniczy w rzeczywistości przyszłej *już* rozpoczętej, to jednak ciągle w sposób bolesny doświadcza na sobie zmagania między *już* i *jeszcze nie*. Przebywając na ziemi, nie osiągnęła jeszcze celu swojej duchowej wędrówki. Mimo to usilnie do niego dąży, bo została zdobyta i pociągnięta miłością Jezusa Chrystusa (*por. Flp 3, 12*). Oczekując wraz z całym Kościołem na chwalebne przyjście Pana, spełnia ona w gronie chrześcijan ważną rolę. Przez swoje powołanie staje się szczególnym znakiem oczekiwania na paruzję i spotkanie z Oblubieńcem¹⁰⁹.

¹⁰⁶ Por. R. Cantalamessa, *Czystego serca...*, s. 67; por. A. Cencini, *Dziewictwo i celibat...*, s. 101; por. P. Walkiewicz, *Konsekracja w świecie...*, s. 29; por. K. Konecki, *Konsekracja dziewic...*, s. 260.

¹⁰⁷ Por. OCV, n. 16; por. J. Miazek, *Odnowiony obrzęd...*, s. 74; por. K. Konecki, *Konsekracja dziewic...*, s. 258; por. B. Kuras, *O chrześcijańskiej czystości...*, s. 111–112.

¹⁰⁸ Ambroży, *De virginibus*, 1, 9, 52.

¹⁰⁹ Por. K. Konecki, *Konsekracja dziewic...*, s. 258–259.